

Раритетна фракція спонтанної флори садово-паркових ландшафтів Середнього Побужжя

¹Ковтонюк А. І., ¹Діденко І. П., ²Куземко А. А.,

¹Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАН України, м. Умань, Україна, E-mail: annahloris@gmail.com

²Інститут ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України, м. Київ, Україна, e-mail: anyameadow.ak@gmail.com

Rare fraction of spontaneous flora of the garden and park landscapes of the Middle Pobuzhzhia

¹Kovtonyuk A., ¹Didenko I., ²Kuzemko A.

¹National Dendrological Park «Sofiyivka» NAS of Ukraine, Uman, Ukraine, E-mail: annahloris@gmail.com

²M. G. Kholodny Institute of Botany NAS of Ukraine, Kyiv Ukraine, e-mail: anyameadow.ak@gmail.com

Анотація. На території садово-паркових ландшафтів Середнього Побужжя (СПЛСП) нами виявлено або наводиться в літературі 31 вид вищих судинних рослин, що мають національний або регіональний статус охорони. З них 9 видів, занесених до діючого видання Червоної книги України, 10 видів, занесених до списку регіонально рідкісних видів судинних рослин, які потребують охорони у Вінницькій області і 20 видів у Черкаській області. Найбільшою кількістю видів ЧКУ відзначається НДП «Софіївка» — 8 видів: *Tulipa quercetorum*, *Euonymus nana*, *Scopolia carniolica*, *Allium ursinum*, *Pulsatilla pratensis*, *Pulsatilla patens*, *Trapa natans*, *Epipactis helleborine*, *Neottia nidus-avis*. По одному рідкісному виду виявлено у Печерському (*Scopolia carniolica*), Сокилецькому (*Pulsatilla pratensis*), Верхівському (*Trapa natans*) і Крижопільському (*Epipactis helleborine*) парках. Наводимо еколого-ценотичну характеристику цих видів. Фітоіндикаційна оцінка виявлених локалітетів показала, що більшість з них у досліджених парках знаходяться на межі або за межею своєї еколого-ценотичної амплітуди за одним або кількома факторами, що свідчить про їхню вразливість до зовнішніх впливів. Найбільшою загрозою для існування видів на даний час є рекреаційне навантаження, тому відповідно до Закону про Червону книгу України усі вони потребують належних заходів охорони.

Ключові слова: Червона Книга України, спонтанна флора, садово-паркові ландшафти, Середнє Побужжя.

Abstract. On the territory of the garden and park landscapes of the Middle Pobuzhzhia 31 species of higher vascular plants that have national or regional protection status have been revealed or cited in literature. Of these, 9 species are listed in the current edition of the Red Data Book of Ukraine, 10 species have regional protection status in Vinnytsia region and 20 species in Cherkasy region. National Dendrological Park «Sofiyivka» NAS of Ukraine has the largest number of species from the Red Data Book of Ukraine (8 species): *Tulipa quercetorum*, *Euonymus nana*, *Scopolia carniolica*, *Allium ursinum*, *Pulsatilla pratensis*, *Pulsatilla patens*, *Trapa natans*, *Epipactis helleborine*, *Neottia nidus-avis*. Only by one rare species were revealed in the Pechersky (*Scopolia carniolica*), Sokiletsky (*Pulsatilla pratensis*), Verkhivsky (*Trapa natans*) and Kryzhopilsky (*Epipactis helleborine*) parks. Phytoindication assessment of the identified localities showed that the most of them are on the border or even outside their ecological-coenotic amplitude by one or more factors, which indicates their vulnerability to external influences. Currently, the greatest threat to the existence of species at present is the recreational load, so according to the Law on the Red Data Book of Ukraine, they all need proper protection measures.

Keywords: Red Data Book of Ukraine, spontaneous flora, garden and park landscapes, Middle Pobuzhzhia.

Вступ. Не зважаючи на те, що сади і парки є рукотворними об'єктами, як було показано вище, спонтанна флора і рослинність відіграють значну роль у їхньому рослинному покриві. Особливий інтерес при цьому становлять рідкісні види рослин, які мають охоронний статус різного рівня. З одного боку це, рослини, які є

залишками природних угруповань і не виключено, що рослина росла на території парку ще до його створення або спонтанно поширилися з прилеглих природних фітоценозів. З іншого боку, це можуть бути рослини, які висаджені на території парку з метою їх охорони *ex situ*, які сформували стійкі популяції, що мають здатність розширювати зайняту територію. Не завжди легко визначити до якої саме з цих груп належить вид. Тому, якщо ми мали інформацію, що популяція рідкісного виду має штучне походження (популяції *Galanthus nivalis* L. і *Trapa natans* L. в НДП «Софіївка», які були інтродуковані і певний час формували досить численні популяції, які з часом почали скорочуватися і на даний момент практично зникли), ми не включали їх до переліків видів спонтанної флори. Якщо ж ми не мали такої інформації, то вважали, що популяція має природне походження і входить до складу спонтанної флори.

Матеріали та методи. Матеріалами для дослідження були дані флористико-геоботанічного обстеження СПЛСП, проведеного у 2015–2017 роках, яке охоплювало ботанічні сади, дендропарки та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва у Вінницькій та Черкаській областях, загалом 15 об'єктів, а також матеріали інвентаризації виконані 2007–2008 і 2011 років, проведеної А. А. Куземко в НДП «Софіївка» НАН України та результати попередніх досліджень рідкісних видів (Діденко, 2009; Діденко та ін. 2018; Ковтонюк, Куземко, 2020; Kovtoniuk et al., 2017).

Фітосоціологічні описи проводилися за методом Браун-Бланке (Braun-Blanquet, 1921, 1964). На основі цих даних було складено анований список спонтанної флори СПЛСП у форматі таблиць Excel. Номенклатуру вищих судинних рослин наведено за Номенклатурним чеклістом судинних рослин України (Mosyakin, Fedoronchuk, 1999). Фітоіндикаційна оцінка описів досліджених локалітетів проводилася в середовищі програми Juice (Tichu, 2002) з використанням екологічних шкал Я. П. Дідуха (Didukh, 2011), та інтегрованого програмного пакету (Дідух, Буджак, 2020).

Результати та обговорення. Загалом на території СПЛСП нами виявлено або наводиться у літературі дев'ять видів, занесених до Червоної книги України (Дідух, 2009), 12 видів, занесених до списку регіонально рідкісних видів судинних рослин, які потребують охорони у Вінницькій області (Офіційні переліки..., 2012) і 23 види, які потребують регіональної охорони в Черкаській області (Шевчик та ін., 2006). Таким чином, список видів рослин, що потребують охорони різного рівня включає 36 видів вищих судинних рослин. Але у багатьох випадках, види, які мають статус регіональної охорони були нами виявлені у парках Черкаської області і навпаки. Такі види, ми не включали до загального списку. З урахуванням цих особливостей раритетна фракція спонтанної флори СПЛСП нараховує 31 вид (табл. 1).

Таблиця 1. Раритетна фракція флори СПЛСП

Назва виду	ЧКУ	В	Ч	Парки
<i>Aegonychon purpureocaeruleum</i>		+	+	Sof*
<i>Allium paczoskianum</i>			+	Sof*
<i>Allium ursinum</i>	+			Sof
<i>Anemone sylvestris</i>		+	+	Sof*
<i>Aster bessarabicus</i>			+	Sof*
<i>Brachypodium pinnatum</i>			+	Sok, Sof
<i>Carex montana</i>			+	Sof*
<i>Cerasus fruticosa</i>		+	+	Sof*
<i>Clematis integrifolia</i>		+	+	Sof
<i>Convallaria majalis</i>		+		VB, K, Sof
<i>Corydalis marschalliana</i>			+	Syn
<i>Epipactis helleborine</i>	+			K, T, Sof
<i>Eremogone saxatilis</i>			+	Sof
<i>Euonymus nana</i>	+			Sof

1	2	3	4	5
<i>Galega officinalis</i>		+	+	Sof*
<i>Inula ensifolia</i>			+	Sof, Sok
<i>Inula helenium</i>		+	+	VB, Sof
<i>Leopoldia tenuiflora</i>		+	+	Sof*
<i>Linum austriacum</i>			+	Sof*
<i>Linum flavum</i>			+	Sof*
<i>Muscari neglectum</i>		+		P
<i>Neottia nidus-avis</i>	+			Sof*
<i>Nymphaea alba</i>			+	Sof
<i>Phlomis pungens</i>			+	Sof*
<i>Pulsatilla patens</i>	+			Sof*
<i>Pulsatilla pratensis</i>	+			Sof*, Sok
<i>Scilla siberica</i>			+	Sof*
<i>Scopolia carniolica</i>	+			Sof, P
<i>Trapa natans</i>	+			V
<i>Tulipa quercetorum</i>	+			Sof
<i>Vinca herbacea</i>		+	+	Sok
Всього	9	10	20	

*Примітка: Види наводяться за літературними даними і сучасними дослідженнями не підтверджені.

Більшість видів з цього списку наводиться для території НДП «Софіївка» НАН України, але переважно за літературними даними і сучасними дослідженнями не підтверджені (Куземко та ін., 2011). Найімовірніше вони зникли з території дендропарку, але вірогідність їх нових знахідок все ще зберігається. Зокрема, занесений до Червоної книги України вид *Tulipa quercetorum* Klokov et Zoz, який наводився для історичної частини парку Й. К. Пачоським (1887) понад 120 років вважався зниклим з території парку, однак у 2014 році був повторно знайдений (Косенко та ін., 2014).

Нижче ми наводимо еколого-ценотичну характеристику ряду видів з даного списку, які були виявлені або підтверджені нами особисто.

Tulipa quercetorum — єдиний в СПЛСП локалітет цього виду було виявлено Г. М. Пономаренко навесні 2014 року (рис. 1). Цей знахідці передували роботи по видаленню у лісовому масиві самосіву дерев і ми можемо припустити, що ці роботи сприяли покращенню умов місцезростання даного виду, що зумовило зростання його чисельності. Щорічно починаючи з 2014 нами проводиться моніторинг зазначеної популяції і за ці роки відмічено зростання її площі та чисельності приблизно утричі. У публікації 2014 року (Косенко та ін., 2014) угруповання за участю цього виду були віднесені до асоціації *Isopyro thalictroidis-Carpinetum*, однак проведений нами синтаксономічний аналіз із залученням більшої кількості описів дозволив переглянути це рішення і віднести угруповання з участі *T. quercetorum* до асоціації *Galeobdolo-Carpinetum*. За результатами дослідження вікової та віталітетної структури ця популяція віднесена до інвазійної, що знаходиться у фазі активного впровадження у фітоценоз, віковий спектр — повночленний, лівосторонній (Діденко та ін., 2018).

Проведений фітоіндикаційний аналіз описів за участю виду показав, що за едафічними факторами місцезростання виду в НДП «Софіївка» наближається до оптимального, однак за кліматичними — терморезимом, омброрезимом і континентальністю отримані значення виявилися за межами амплітуди виду (рис. 2).

Найбільшою загрозою для існування виду на даний час є рекреаційне навантаження, оскільки локалітет знаходиться поблизу основного екскурсійного маршрута і популяція, яка наразі збільшила свою площу, у період масового цвітіння привертає увагу туристів, тому для запобігання знищення рослин, зокрема їх збирання на букети ми вважаємо за необхідне службі охорони парку звертати особливу увагу на цю ділянку.

Рис. 1. *Tulipa quercetorum* в НДП «Софіївка» НАН України

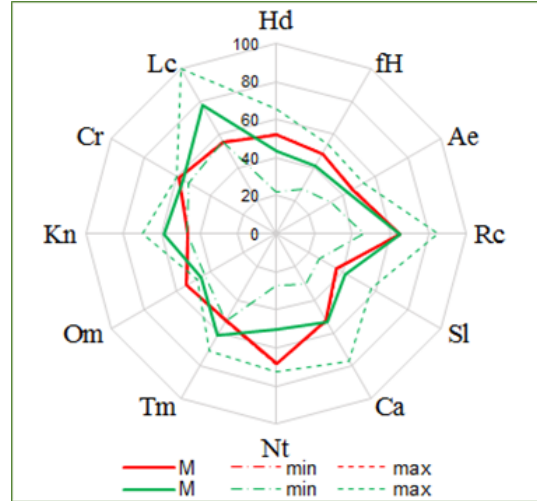

Рис. 2. Фітоіндикаційна діаграма локалітету *Tulipa quercetorum* в НДП «Софіївка» НАНУ. (Тут і далі Червоним кольором показано бальні значення екофакторів у локалітеті, зеленим кольором — екологічну амплітуду і оптимум виду відповідно до шкал Я.П. Дідуха (2011))

Scopolia carniolica Jacq. виявлена у кількох локалітетах в НДП «Софіївка» НАНУ і в Печерському парку. Причому умови місцезростань цього виду є досить різними. В НДП «Софіївка» цей вид росте на ділянці «Мала Швейцарія» поблизу Тарпейської скелі на лівому березі р. Кам'янка в умовах значного зволоження і досить сильного затінення (рис. 3).

Також цей вид росте на правому березі Кам'янки у верхній частині схилу від масиву «Дубинка» до Нижнього ставу (рис. 4). Це місцезростання є більш сухим і краще освітленим. В Печерському парку скополія росте на стрімкому схилі правого берега Південного Бугу з численними гранітними відслоненням в умовах значного затінення (Мельник та ін., 2014) (рис. 5). Однак, не зважаючи на певні екологічні відмінності, геоботанічні описи, зроблені в усіх цих локалітетах були віднесені до асоціації *Isopyro-Carpinetum*.

Фітоіндикаційний аналіз угруповань за участю *Scopolia carniolica* показав, що у досліджених локалітетах вони знаходяться не в оптимальних умовах, причому локалітети в НДП «Софіївка» мають значення на нижній межі екологічної амплітуди виду за відношенням до сольового режиму ґрунту і вмісту сполук азоту в ньому (рис. 6а), а локалітети з Печерського парку на верхній межі амплітуди за фактором зволоження (рис. 6б).

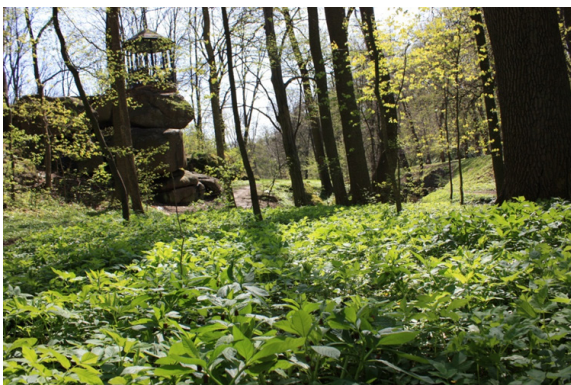

Рис. 3 Локалітет *Scopolia carniolica* на ділянці «Мала Швейцарія»

Рис. 4. Локалітет *Scopolia carniolica* на схилі від масиву «Дубинка» до Нижнього ставу, НДП «Софіївка» НАН України

Рис. 5. Локалітет *Scopolia carniolica* у Печерському парку»

При цьому локалітети в обох парках мають значення на нижній межі амплітуди за фактором морозності клімату (кріорежиму). Такі показники свідчать про те, що усі локалітети виду є вразливими до впливу зовнішніх чинників і потребують відповідного режиму охорони, по можливості з повним невтручанням.

Epipactis helleborine (L.) Crantz наводився для НДП «Софіївка» Й. К. Пачоським, а також за усним повідомленням Г. А. Чорної відмічався у 1980-х роках на Дубинці (Куземко та ін., 2011). Однак, нам довгий час не вдавалося знайти цей вид в НДП «Софіївка» аж до 2019 р., коли ми виявили одну особину виду на схилі від Дубинки до Нижнього ставу неподалік Звіринця (рис. 7). Ми не проводили опис в цьому

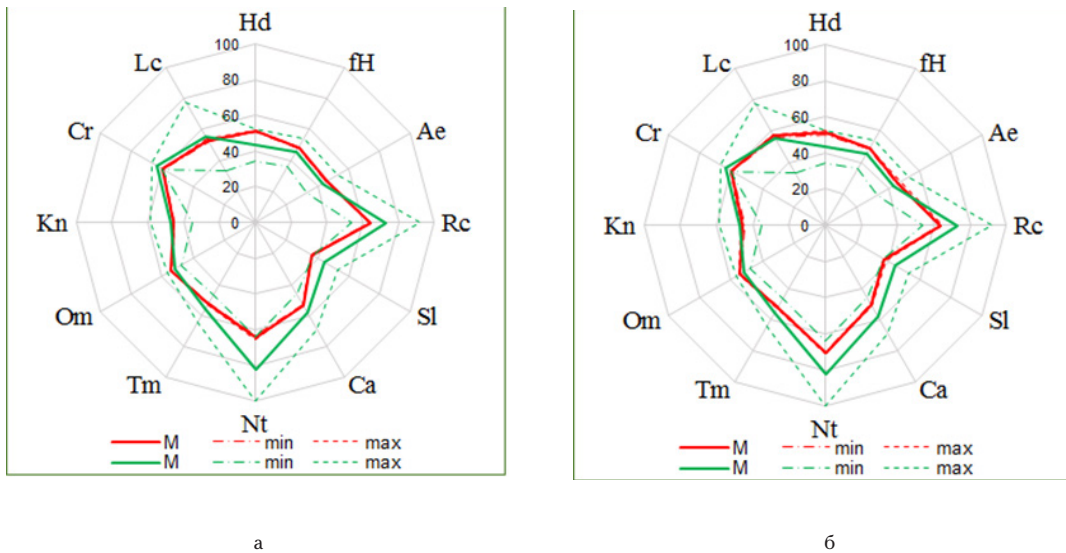

Рис. 6 Фітоіндикаційна діаграма локалітету *Scopolia carniolica* в НДП «Софіївка» НАНУ (а) і Печерському парку (б)

локалітеті, оскільки насадження в ньому мають виразно неприродний характер, тому не мали змоги побудувати для нього фітоіндикаційну діаграму. Також нами було виявлено локалітет цього виду в Крижопільському парку під час його обстеження у 2016 році. Цей локалітет включає близько 10 особин. Опис за участю цього виду було віднесено до асоціації *Tilio-Carpinetum*. Його фітоіндикаційна оцінка (рис. 8.) засвідчила, що умови локалітету є оптимальними для цього виду за усіма факторами. Цей вид також наводиться для Тальнівського парку О. І. Шиндером, про що є відомості на інтернет-ресурсі iNaturalist (<https://www.inaturalist.org/observations/69980163>).

Euonymus nana M. Vieb. було виявлено на ділянці «Мала Швейцарія» поблизу Тарпейської скелі в НДП «Софіївка» НАН України А. А. Куземко і Н. П. Діденко у 2007 році (рис. 9). З того часу локалітет є об'єктом моніторингу. Він включає три особини виду і його площа за роки спостережень практично не змінилася. Угруповання за участю виду віднесені нами до асоціації *Galeobdolo-Carpinetum*. Фітондикаційна оцінка локалітету показала, що його параметри виходять за межі екологічної амплітуди виду за факторами континентальності

і кріорежиму (рис. 10). Не зважаючи на це, а також малу чисельність популяції досить тривале її існування є свідченням того, що загалом умови дендропарку для цього виду є сприятливими.

Allium ursinum L. за повідомленням Т. М. Сидорук був інтродукований у 1968 р. роках в НДП «Софіївка» НАН України з метою збереження *ex situ* (Діденко, 2009). Існування популяції впродовж півстоліття, суттєве розширення її площі свідчить про те, що вид успішно натуралізувався і увійшов до складу спонтанної флори парку. Популяція виду включає понад 100 генеративних особин і займає схил долини лівого берега р. Кам'янка від галявини «Грибок» поблизу Тарпейської скелі (рис. 11). Результати популяційних досліджень цього локалітету показали, що популяція даного виду характеризується стабільною структурою, високим рівнем життєвості і добрим самовідтворенням (Діденко, 2009). Угрупування за участю цього виду були віднесені нами до асоціації *Galeobdolo-Carpinetum*. Фітоіндикаційна оцінка цих угруповань, показала, що отримані значення для даного локалітету виходять за межі екологічної амплітуди виду за факторами аерації ґрунту

Рис. 7. Локалітет *Eriopactis helleborine* у Крижопільському парку

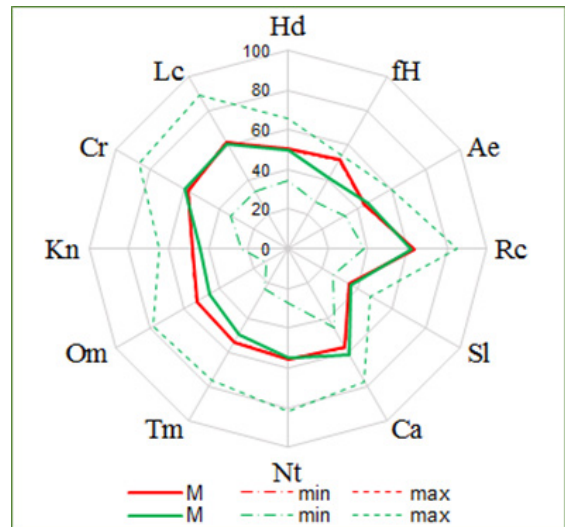

Рис. 8. Фітоіндикаційна діаграма локалітету *Eriopactis helleborine* у Крижопільському парку

Рис. 9. Локалітет *Euphytius napa* в НДП «Софіївка» НАН України

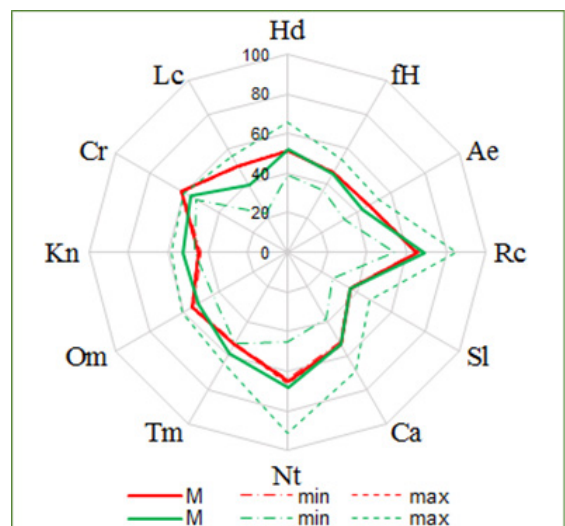

Рис. 10. Фітоіндикаційна діаграма локалітету *Euphytius napa* в НДП «Софіївка» НАН України

(нижня межа), вмісту в ньому сполук кальцію (верхня межа) і освітлення (верхня межа) (рис. 12). Однак, постійне розширення площі популяції і стабільне її існування протягом кількох десятків років свідчить про те, що умови існування для популяції є достатньо сприятливими. При цьому слід зазначити, що незважаючи на досить значне поширення виду у регіоні, на території інших парків він не був нами відмічений, хоча у природних лісових масивах регіону вид має досить значне поширення.

Рис. 11. Локалітет *Allium ursinum* в НДП «Софіївка» НАН України

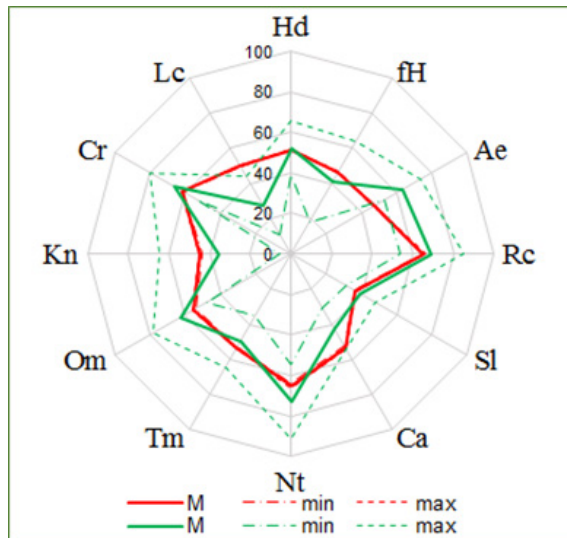

Рис. 12. Фітоіндикаційна діаграма локалітету *Allium ursinum* в НДП «Софіївка» НАН України

Pulsatilla pratensis (L.) Mill. було виявлено А. А. Куземко в Сокілецькому парку на лучно-степовій ділянці у 2005 році. Потім нею було підтверджено існування виду в цьому локалітеті у 2007 і 2009 роках. Нами було обстежено цю ділянку в червні 2015 року і також підтверджено наявність локалітету (рис. 13). На час обстеження нами було виявлено дві особини в пригніченому стані. На обстеженій лучно-степовій ділянці було відмічено надмірне накопичення сухої підстилки і наявність значної кількості сіянів дерев та кущів, зокрема *Acer tataricum* і *Ulmus minor*. Причиною цього ми вважаємо відсутність належного догляду за ділянкою, яка потребує періодичного викошування, про що було повідомлено керівництву дитячого санаторію, у підпорядкування якого знаходиться парк. Угрупування за участі *P. pratensis* в ході синтаксономічного аналізу було віднесено до асоціації *Salvia pratensis-Poetum angustifoliae*. Не зважаючи на відсутність належного догляду результати фітоіндикаційного аналізу угрупування за участю цього виду, показало, що практично за всіма екологічними показниками (окрім омброрежиму) цей локалітет знаходиться в межах екологічної амплітуди виду (рис. 14).

Висновок. Проведене нами дослідження показало, що СПЛСП окрім багатьох загальновідомих функцій садово-паркових ландшафтів, історико-культурної, рекреаційної, естетичної тощо, також можуть відігравати важливу роль як рефугіуми природного біорізноманіття.

Загалом на території СПЛСП нами виявлено або наводиться у літературі 31 вид вищих судинних рослин, що мають національний або регіональний статус охорони. З них 9 видів, занесених до діючого видання Червоної книги України, 10 видів, занесених до списку регіонально рідкісних видів судинних рослин, які потребують охорони у Вінницькій області і 20 видів в Черкаській області.

Найбільшою кількістю видів ЧКУ відзначається дендропарк «Софіївка» — 8 видів (*Tulipa quercetorum*, *Euonymus nana*, *Scopolia carniolica*, *Allium ursinum*, *Pulsatilla pratensis*, *Pulsatilla patens*, *Trapa natans*, *Epipactis helleborine*, *Neottia nidus-avis*). По одному рідкісному виду виявлено у Печерському (*Scopolia carniolica*),

Рис. 13. *Pulsatilla pratensis* в Сокилецькому парку, 2009 р.

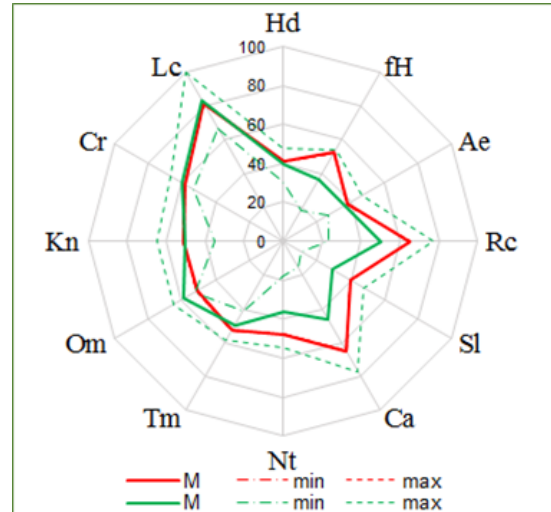

Рис. 14. Фітоіндикаційна діаграма локалітету *Pulsatilla pratensis* в Сокилецькому парку

Сокилецькому (*Pulsatilla pratensis*), Верхівському (*Trapa natans*) і Крижопільському (*Eriopactis helleborine*) парках.

Фітоіндикаційна оцінка виявлених локалітетів показала, що більшість з них у досліджених парках знаходяться на межі або навіть за межею своєї еколого-ценотичної амплітуди за одним або кількома факторами, що свідчить про їхню вразливість до зовнішніх впливів. Відповідно до Закону про Червону книги України усі вони потребують належної охорони.

Список використаних джерел

Діденко І. П., 2009. Онтогенетична структура популяції *Allium ursinum* L. у природних фітоценозах та в умовах Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАНУ. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Сер.: Інтродукція та збереження рослинного різноманіття*, 2009. Вип. 24. С. 118–119.

Діденко І. П., Куземко А. А., Ковтонюк А. І. Стан популяції *Tulipa quercetorum* Klokov & Zoz. у Національному дендрологічному парку «Софіївка» НАН. *Флористичне і ценотичне різноманіття у відновленні, збереженні та охороні рослинного світу: матер. міжнар. наук. — практич. конф. (м. Київ, 23–25 квітня 2018 р.)*. Київ: Ліра-К, 2018. С. 159–160.

Дідух Я. П., Бужак В. В. Програма для автоматизації процесу розрахунку бальних показників екологічних факторів: методичні рекомендації. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2020. 40 с.

Ковтонюк А. І., Куземко А. А. Рослини, занесені до Червоної книги України у складі спонтанної флори садово-паркових ландшафтів Середнього Побужжя (Вінницька та Черкаська обл.). *Знахідки видів рослин, тварин та грибів, що знаходяться під охороною, в Україні*. (Серія: «Conservation Biology in Ukraine». Вип. 19.). Вінниця: ТВОРИ, 2020 С. 244–245.

Косенко І. С., Куземко А. А., Діденко І. П., Пономаренко Г. М. Еколого-ценотичні особливості рідкісних видів спонтанної флори Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАН України. *Інтродукція рослин*, 2014. № 4. С. 22–30.

Куземко А. А., Сидорук Т. М., Діденко І. П., Швець Т. А., Бойко І. В. Спонтанна флора Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАН України. *Автохтонні та інтродуковані рослини*, 2011. Вип. 7. С. 25–36.

Мельник В. І., Рак О. О., Неграш Ю. М. Нові місцезнаходження *Scopolia carniolica* (Solanaceae) на Східному Поділлі. *Укр. Ботан. Журн.*, 2014, т. 71, № 1. С. 56–59.

- Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України: довідкове видання / Укладчі: докт. біол. наук, проф. Т. Л. Андриєнко, канд. біол. наук М. М. Перегрим. Київ: Альтерпрес, 2012. 148 с.
- Шевчик В. Л., Куземко А. А., Чорна Г. А. Список рідкісних видів судинних рослин, що підлягають охороні в межах Черкаської області. *Заповідна справа в Україні*, 2006. Т-12, Вип. 1., С. 11–17.
- Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я. П. Дідух. К.: Глобалконсалтинг, 2009. 912 с.
- Braun–Blanquet J. Pflanzensoziologie. Grudzüge der Vegetationskund. Berlin: Verlag von Julius Springer, 1928 (1964). 865 p.
- Braun–Blanquet J. Prinzipien einer Systematik der Pflanzengesellschaften auf floristischer Grundlage. Jahresber. St. Gallischen Naturwiss. Ges., 1921. 57. P. 305–351.
- Didukh Ya. P. The ecological scales for the species of Ukrainian flora and their use in synphytoindication, K.: Phytosociocentre Press, 2011, 176 p.
- Kovtoniuk A. I., Didenko I. P. & Kuzemko A. A. Rare species of spontaneous flora of the garden and park landscapes of Middle Pobuzhzhia. *Save Plants for Earth's Future*. 8th Planta Europa Conference (Kyiv, Ukraine, 22–26 May 2017). P. 22.
- iNaturalist. URL: <https://www.inaturalist.org/observations/69980163> (accessed 10.03.2021).
- Mosyakin S. L., Fedoronchuk M. M. Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist. Kiev: 1999. 345 p.
- Tichý, L. JUICE, software for vegetation classification. *Journal of Vegetation Science*, 2002. 13. P. 451–453.

УДК 582.4

DOI 10.37555/2707-3114.1.2021.247566

Колекція рідкісних рослин природної флори України Ботанічного саду ім. акад. О. В. Фоміна: Сучасний стан та перспективи розвитку

Коломійчук В. П.

Ботанічний сад ім. акад. О. В. Фоміна ННЦ «Інститут біології та медицини», КНУ ім. Тараса Шевченка м. Київ, Україна,
e-mail: kolomiychuk@ukr.net

Collection of rare plants of natural flora of Ukraine of the O. V. Fomin Botanical Garden: current state and prospects of development

Kolomiychuk Vitaliy

O. V. Fomin Botanical Garden, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, e-mail: kolomiychuk@ukr.net

Анотація. Наведено дані про колекцію рідкісних видів рослин природної флори України Ботанічного саду ім. акад. О. В. Фоміна Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Охарактеризовано історію її виникнення та розвитку, проблемні моменти її подальшого існування. Наведено дані з інвентаризації частини колекції, яка стосується багаторічних рослин, а також щодо введення у культуру нових видів з Північного Причорномор'я, Приазов'я, Середньоросійської височини. Відмічено 89 видів на ділянці рідкісних багаторічних трав'янистих рослин. Впродовж останніх 3 років колекція збагатилась на 17 нових видів, занесених до «Червоної книги України», відновлено і частково доповнено популяції 13 раритетних таксонів.

Ключові слова: колекція рідкісних рослин Ботанічного саду ім. акад. О. В. Фоміна Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, інвентаризація, розвиток колекції.

Abstract. Data on the collection of rare plant species of natural flora of Ukraine of the O. V. Fomin Botanical Garden of Taras Shevchenko National University of Kyiv are presented. The history of its origin and development and the problematic issues of its further existence are characterized. Data on the inventory of the part of the collection related to